

*Велика Британія
у II половині ХХ – на
початку ХХІ століття.*

Завдання заняття

- **Познайомитися із внутрішньою та зовнішньою політикою урядів Великої Британії у II половині ХХ – на початку ХХІ століття;**
- **Вияснити причини трансформації Британської колоніальної імперії;**
- **Визначити основні складові «тетчеризму», «третього шляху» Т. Блера;**
- **Вчитися встановлювати причинно – наслідкові зв'язки, працювати з джерелами інформації, робити висновки та узагальнення**

План

- Велика Британія у II половині 40 – 70-х роках XX століття.
- Ліквідація Британської колоніальної імперії.
- «Тетчеризм».
Уряд Т.Блера.
- Велика Британія
- на початку XXI ст.

Опорні поняття і дати

Опорні поняття:

- Колоніальна імперія;
- Британська співдружність;
- Тетчеризм;
- Монетаризм;

Опорні дати:

- 1969р – загострення кризи в Ольстері;
- 1973р – вступ Великої Британії в ЄЕС;
- 1979 – 1997рр. – перебування при владі М.Тетчер;
- 2010р – обрання прем'єр – міністром Д.Камерона

Актуалізація опорних знань

- Які наслідки для Великої Британії мала Перша світова війна?
- Які території входили до складу Британської імперії в 1919 – 1945 роках?
- Які політичні партії визначали внутрішню і зовнішню політику країни міжвоєнний період?
- Які наслідки для Великої Британії мала Друга світова війна?

Державна символіка Великої Британії

Наслідки Другої світової війни

- Людські втрати –
  - Загинуло 265 тис. військових (і 100 тис. осіб країн спідружності.)
- Матеріальні втрати –
  - 30 млрд. дол.; внутрішній борг збільшився у 3 рази, зовн., на 21 млрд. фун. стер.
- Територіальні зміни –
- Соціально-економічні наслідки –
- Політичні зміни –
  - Крах Британської колоніальної імперії.
  - Падіння ВВП до 1936-1937 рр. Фінансова та паливна криза. Безробіття сягало 2 млн. чол.
  - Поразка консерваторів на виборах. Прихід до влади лейбористів.

Діяльність уряду К.Еттлі (1945 – 1951рр.)

Націоналізація
Англійського банку

вугільної та газової
промисловості

телеграфу і
радіозв'язку

Цивільної авіації

Водного и з/д
транспорту

Чорної
металургії

Компенсація

Підвищив зарплату

Підвищені допомоги
по безробіттю.

Пенсії

Створена націо-
нальна служба з
охорони здоров'я

Відновлено
довоєнний рівень
виробництва

К.Еттлі

Прем'єр-міністри Великої Британії у повоєнний період

Ім'я	Роки перебування при владі	Партійна приналежність	Ім'я	Роки перебування при владі	Партійна приналежність
К. Етлі	1945—1951	Лейборист	Е. Хіт	1970—1974	Консерватор
В. Черчилль	1951—1955	Консерватор	Г. Вільсон	1974—1976	Лейборист
А. Іден	1955—1957	Консерватор	Дж. Каллаген	1976—1979	Лейборист
Г. Макміллан	1957—1961	Консерватор	М. Тетчер	1979—1990	Консерватор
А. Д. Хьюм	1961—1964	Консерватор	Дж. Мейджор	1990—1997	Консерватор
Г. Вільсон	1964—1970	Лейборист	Тоні Блер	1997—до сьогодні	Лейборист

На основі даної таблиці визначте:

1. Які політичні партії перебували при владі у Великій Британії в післявоєнний період?
2. В яких країнах, що вже вивчили, існує двопартійна система?

Діяльність уряду У.Черчілля (1951 – 1955рр)

Основні заходи: Збереження статусу великої держави. Створення власної ядерної зброї.

- Збереження якомога більшої частини Британської імперії. Стримування розпаду імперії.
- ✓ Тісний союз з США. Координація зовнішньої політики.
- ✓ Зміцнення фінансової системи, повернення довіри до фунта стерлінга.
- ✓ Здійснення часткової денаціоналізації, скорочення соціальних програм.

У 1952 р. помер король Георг VI,
на престол вступила
його донька Єлизавета II.

У той же час в **90-і** роки падав престиж англійської монархії, скандали, розлучення, з'ясування відносин у королівській родині стають надбанням суспільства. У **90-і** роки, після смерті принцеси Діани, впав авторитет і королеви Єлизавети **II**.

Єлизавета II

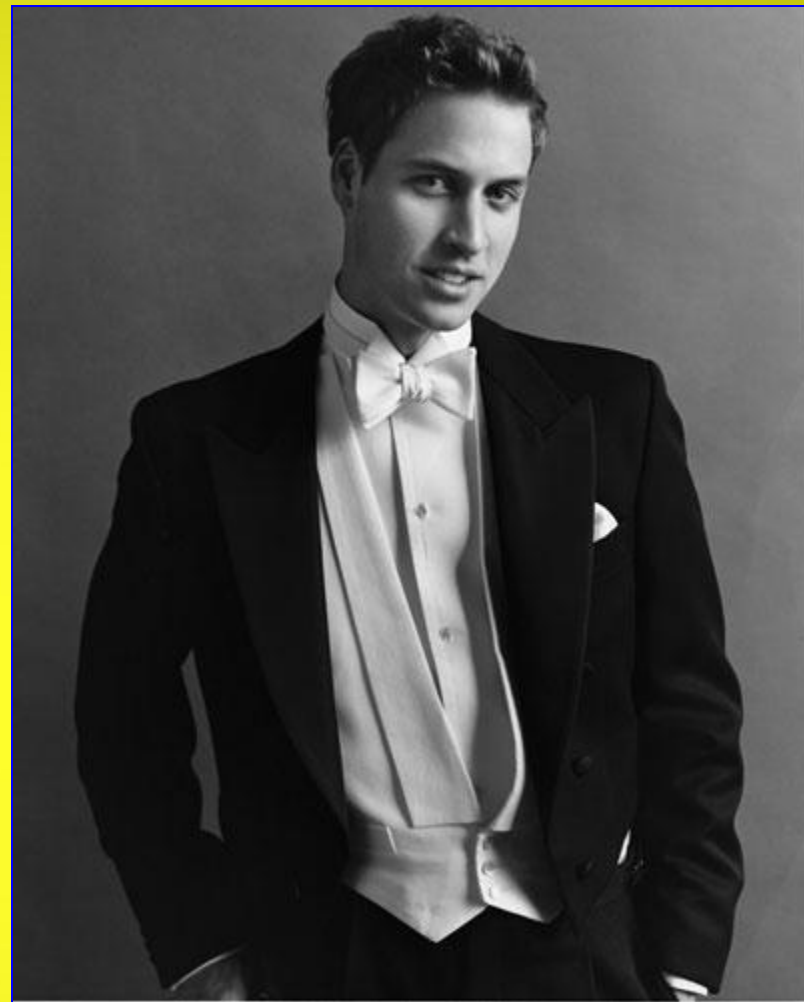
Принцеса Діана

*Весілля принца
Чарльза і леді Ді.*

Єлизавета II

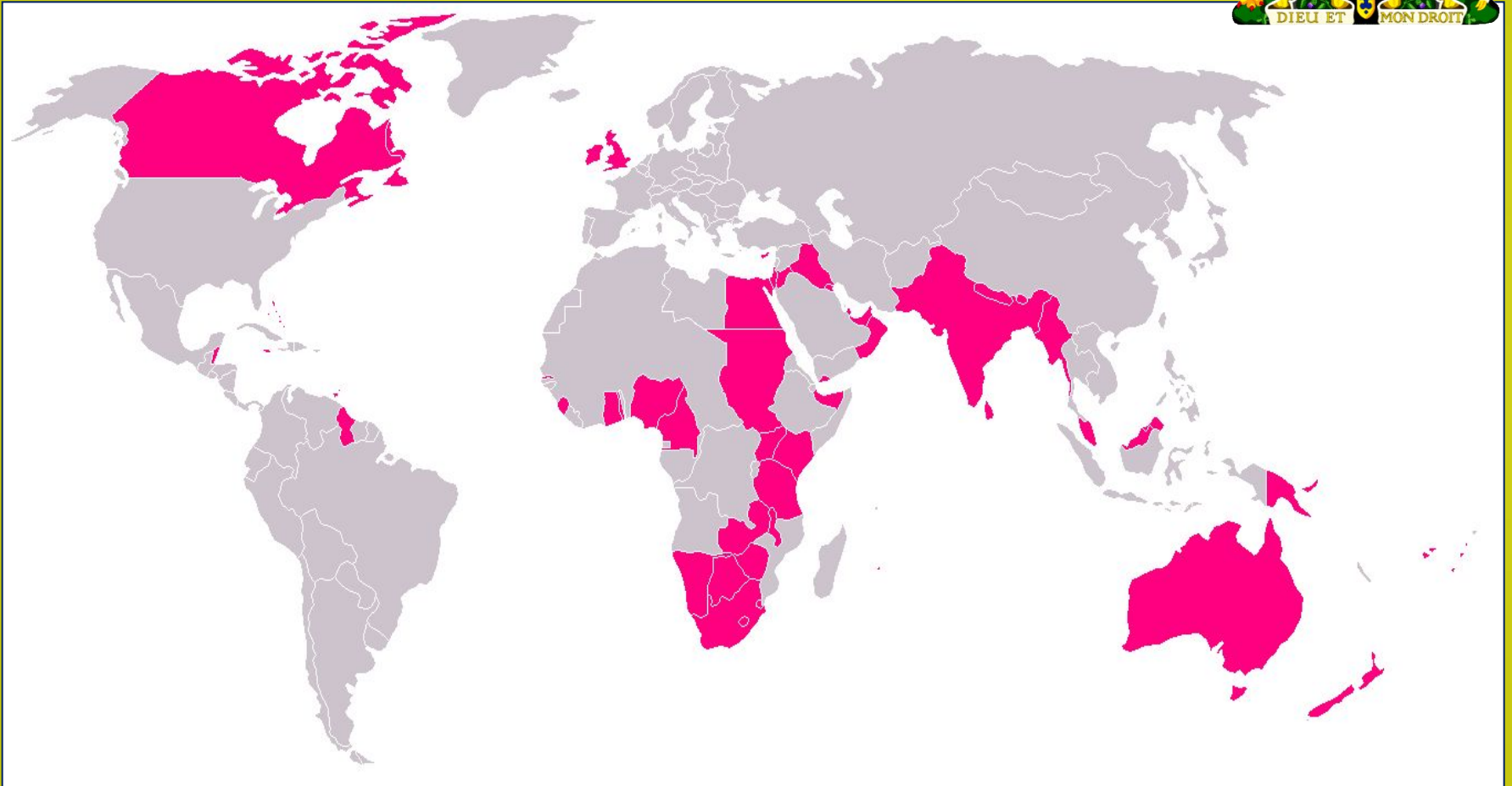

*Принц Вільям, син принца
Чарльза, спадкоємець
британського престолу.*

Королева Єлизавета II та її чоловік герцог Единбурзький на відкритті сесії парламенту.

Британська колоніальна імперія до 1945 р.

Ліквідація Британської колоніальної імперії

Роки	Подія
1947р	Поділ британцями Індії на дві незалежні держави – Індію та Пакистан
1948р	Визнання незалежності о.Цейлон (Шрі – ланка)
1957р	Проголошення незалежності Гани
1960р	Проголошення незалежності Нігерії
1962р	Проголошення незалежності Уганди
1963р	Проголошення незалежності Кенії та Малайзії
1964р	Проголошення незалежності Танзанії, Замбії

Діяльність лейбористських урядів (1964 – 1970, 1976 – 1979рр.)

націоналізація

Прогресивне
оподаткування

Розширення
соціальних програм

Погіршення
економічної ситуації

Згортання соціальних
програм

Обмеження зростання
заробітної плати

Ольстерська проблема

Ірландська проблема :

- ◆ Надання Ірландії незалежності;
- ◆ У складі Великобританії залишилось 6 графств Північної Ірландії, заселених переважно протестантами.
- ◆ Католицька меншість Ольстера розпочала боротьба за громадянські права.
- ◆ Конфлікт між ірландцями-католиками та англійцями-протестантами;
- ◆ 1969р. - введення в Ольстер англійських військ;
- ◆ Ірландська республіканська армія (IRA) розпочала терор проти англійських солдат.
- ◆ Вимоги широкої автономії звучали в Шотландії та Уельсі.

Криза 70-х років ХХ століття

Складові «англійської хвороби»:

- постімперський синдром;
- економічне відставання, втрата колишніх позицій;
- ольстерська проблема;
- «егоїзм» профспілок (зловживання страйками).

Маргарет Тетчер

- Маргарет Тетчер (у дівочстві Робертс) закінчила Оксфордський університет у 1950 році. Була першою жінкою-головою університетської асоціації консервативної партії. У 1951 році вийшла заміж за підприємця Деніса Тетчера. У 1954 році отримала свідоцтво адвоката. У 1959 р. її обрано депутатом Палати громад. У 1961—1964 роках парламентський секретар міністерства пенсій і соціального забезпечення. У 1970—1974 роках Маргарет Тетчер була міністром освіти і науки в кабінеті Едварда Гіта. З лютого 1975 року — лідер Консервативної партії.

Там, де розлад, ми повернемо гармонію. Там, де по-милки, ми скажемо правду. Там, де сумніви, ми повернемо віру. А там, де відчай, ми принесемо надію.

Тетчеризм (1979-1990 рр.)

Основні заходи	• Підтримка приватного підприємництва як основи економіки. • Відмова від жорсткої регламентації бізнесу. • Денаціоналізація (приватизація) нафтової промисловості, авіапромисловості та вантажного транспорту, частини комунальної власності. • Обмеження прав на страйки, звуження сфери діяльності профспілок. • Зменшення податкових ставок, збільшення опосередкованих податків. • Перегляд соціальних програм. • Підтримка приватної освіти та охорони здоров'я
Позитивні результати	• Подолання кризових явищ, покращення економічної кон'юнктури. • Високі темпи економічного зростання. • Приток закордонних інвестицій. • Структурні зміни в економіці на основі наукоємких технологій. Модернізація традиційних галузей промисловості: суднобудівної, металургійної, вугледобувної. • Скорочення державного сектору, підвищення його рентабельності. • Низькі темпи інфляції. Бездефіцитний бюджет. • Більшість англіїців стали власниками нерухомості. • Пожвавилась економічна активність населення. Зменшилось безробіття
Негативні наслідки	• Збільшення плати за комунальні послуги та транспорт. • Широкий страйковий рух. • Зростання воєнних витрат. • Безробіття, зумовлене структурними змінами в економіці

Наступником Тетчер і тетчеризму в 1990 р. стає Д. Мейджор.

*Жорстке регулювання
держ витрат.*

*Зниження соціальних
витрат*

Заохочення бізнесу

*Приватизація
державної власності*

*Розпродаж житлового
фонду*

*Жорстке придушення
страйків*

Безробітних 3 млн.

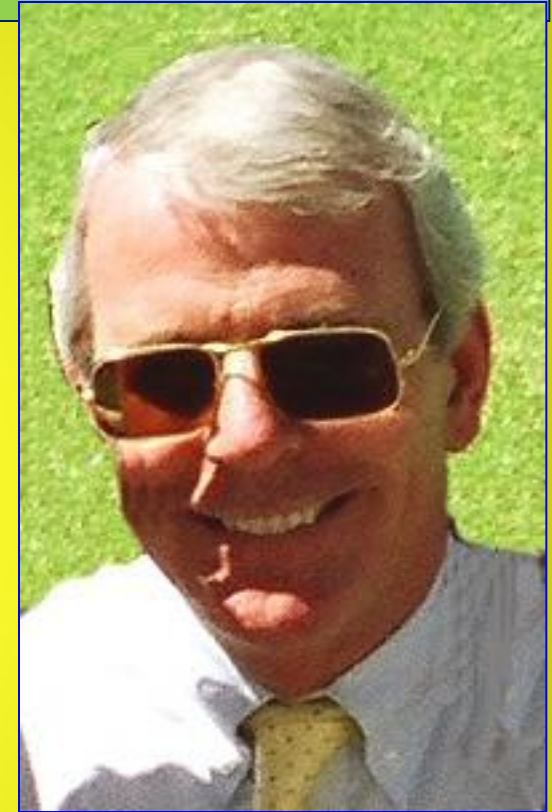
*Створення дрібних
власників*

*2/3 британців- середній
клас*

*Розвинутий дрібний
бізнес*

*Різне зростання
виробництва*

*Британія- 5-та в
світовій економіці.*

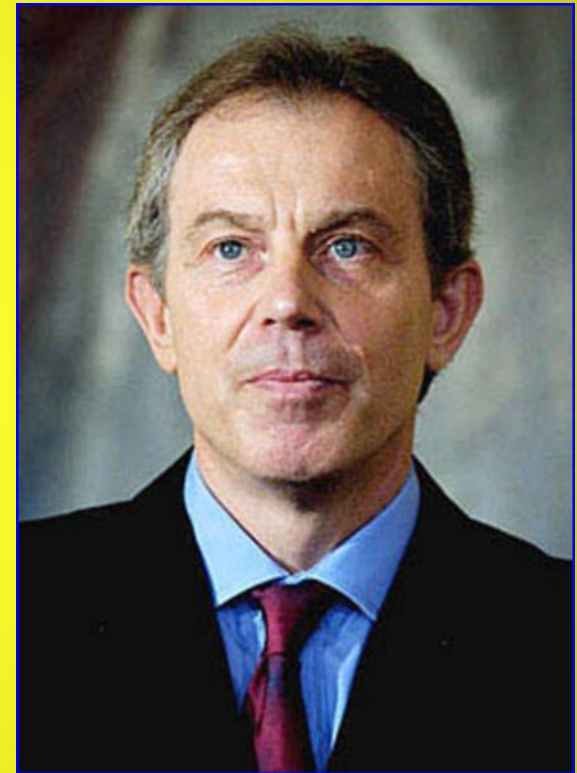

*Д.Мейджор. Прем'єр з
1990-1997 рр.*

«Третій шлях» Т.Блера

Реформи:

- Реформа конституційного устрою – сформовані регіональні парламенти в Шотландії та Уельсі;
- Реформи системи освіти та охорони здоров'я;
- Політичне урегулювання Ольстерської проблеми;
- Зменшення безробіття, збільшення соціальних витрат.

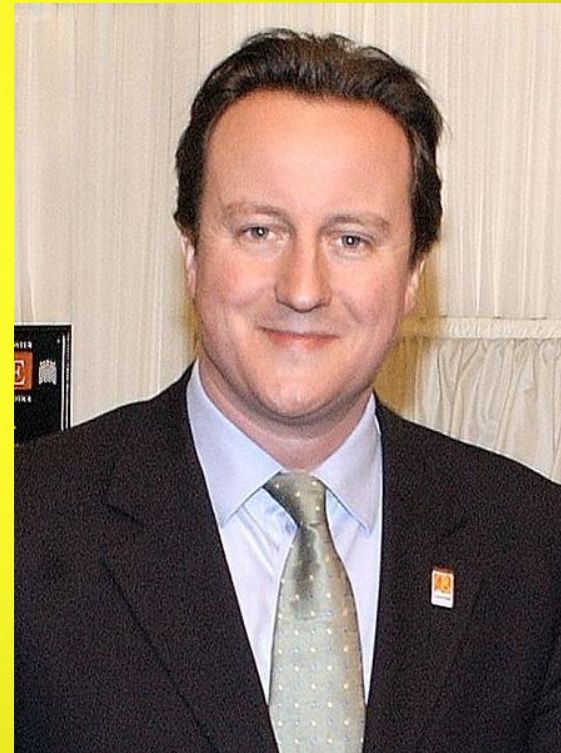

*Е.Блер. Прем'єр з
1997-2007 рр.*

Після 16 років правління консерваторів в 1997 р. до влади прийшли лейбористи. Як і в США новий прем'єр Т. Блер, проголосив «третій шлях». Він виступав за розширення соціальної бази. Проголошувалася головним Людина та її бажання і проблеми. Після відставки Блера в 2007 р. прем'єром став Г. Браун.

*Т.Блер. Прем'єр з
1997-2007 рр.*

*Д.Камерон. Прем'єр з
2010 -*

Зовнішня політика в 40-70-х роках

Правління лейбористів	Правління консерваторів
◆ Американці отримали право розташовувати на території Англії ядерну зброю; ◆ Початок деколонізації, поява Британської співдружності, дотримання принципу атлантизму ◆ 1964 – 1970, 1974 – 1979 поглиблення зв'язків з СРСР; ◆ 1975 – підписання Заключного акту Наради в Гельсінкі	◆ Дотримання принципу атлантизму; ◆ Виступає за нормалізацію відносин з СРСР; ◆ Сприяє еволюції Британської колоніальної імперії в Співдружність; ◆ 1970 – 1974 – загострення відносин з СРСР; ◆ 1973 – Велика Британія вступає в ЄЕС

Як ви оцінюєте зовнішньополітичний курс лейбористів і консерваторів?

Висновок

- Після Другої світової війни Англія остаточно втратила свою першість у світі. Почався розпад Британської колоніальної імперії. Цей процес виявився занадто болючим для Англії.
- «Англійська хвороба» настільки сильно вразила країну, що здавалась, Англія ніколи вже не посяде місце серед провідних країн світу.
- Проте завдяки діяльності М.Тетчер Англія посіла гідне їй місце у світі.

Закріплення

Тести

1. План Маршала був прийнятий з метою надання допомоги:
а) СРСР   б) Західній Європі   в) Японії.
2. На початку 2003 р. прем'єр-міністром Великої Британії був:
а) Т.Блер   б) Дж. Мейджор   в) Д.Камерон.
3. Ольстерська проблема виникла на:
а) релігійній основі;   б) територіальній основі;
в) соціально-економічній основі;
4. Криза британської колоніальної імперії почалась у:
а) у кінці 40-х років,   б) У 50-ті роки,   в) У 60-ті роки.
5. Націоналізація вугільної та газової промисловості, водного транспорту, англійського банку, підвищення заробітної плати та пенсій, допомоги по безробіттю – є програмними документами:
А) лейбористської партії;
Б) консервативної партії.

ТЕСТИ

6. Виберіть прем'єр-міністрів лейбористської партії, що перебували при владі у другій половині ХХ ст.:

А) У.Черчилля б) Д.Камерон. В) К.Етллі г) Г.Вільсон д) ДЖ. Каллаген

7. Обмеження прав на страйки та звуження сфери діяльності профспі-лок, денаціоналізація нафтової галузі, введення приватної освіти та медицини, характерно для уряду:

А) У.Черчилля Б) Т.Блер; В) М.Теччер;

8. Велика Британія є членом НАТО:

А) так б) ні

9. 80-ті роки називають ерою правління:

А) лейбористів б) консерваторів

10. У зовнішній політиці Велика Британія дотримується курсу:

А) на мілітаризацію; б) боротьби з тероризмом;

В) загравання з Росією.

Домашнє завдання

- Читати: § 13